

NAŠ DOM

LIST ZA LJUDSKO
PROSVETO
LETNIK XVIII

AVGUST-SEPTEMBER 1926

Razpored vsebine 8. in 9. številke:

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ do zveličanske
narodne omike. A. M. Slomšek.

	Stran
Kmetški hiši (Simon Gregorčič)	141
Slovenski kmet v borbi za svojo zemljo (Fr. Sal. Gomilšek)	142
Julij je minil? (Dekle s Senovega)	147
Rodna gruda in slovenski dom (Matija Napotnik)	148
Kmetški stan je najstarejši in najimenitnejši (Evald Vračko)	149
Božja roka (Dr. Ivan Dornik)	150
Anton Štefci; Molitev (slika)	151
Kmet in pravna izobrazba (Dr. A. Veble)	152
Bodeš mogla ti? (Savinka)	154
Navzgor oči (slika)	155
Kmetški stan je jedro narodne omike (Dr. Jože Jeraj)	156
Srce je nemirno... (Višavska)	158
Žena, nositeljica narodnega preroda (Marko Kranjc)	158
Ženski svet	158
S pisanih polj	163
Lepa knjiga (na ovitku)	—

Ker se je prodajal ta zvezek „Našega doma“ tudi posamič ob kmetških dnevih v Mariboru, je moralo izostati nadaljevanje Stabèjeve drame „Zakon treh“ in Krevhove povesti „Tatje“. Oboje se bo redno nadaljevalo prihodnjč.

„Naš dom“, list za ljudsko prosveto, izhaja vsakega 15. v mesecu. — **Urejuje** ga Jože Stabèj in na njegov naslov v Mariboru, Aškerčeva ulica št. 22/I, je pošiljati vse rokopise. — **Naročnina** za vse leto je 20 Din., za inozemstvo po dogovoru, drugače 40 Din. — **Uprava** je v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/I. — **Številka računa** pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani je **13.577**. — Za Prosvetno zvezo v Mariboru kot izdajateljico in za uredništvo je odgovoren Jože Stabèj, za Tiskarno sv. Cirila v Mariboru, ki list tiska, Leo Brože, oba v Mariboru.

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
amerik. žurnale,
odjemalne knjižice itd.
nudi p. n. trgovinam
po izredno ugodnih cenah
Knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Koplt. ul. 6./II.

Prodajalna K. T. D.
(prej Ničman)
— Ljubljana —
(poleg Jugoslov. tiskarne)
ima v zalogi:
Vse pisalne potrebščine,
podobe, molitvenike, sve-
tinje, devocionalije i. t. d.
Svoji k svojim!

Kmetski hiši.

Mogočna nisi, ne prostorna
in stavlil te umetnik ni,
bolj kot bogata si uborna,
preprosta selska hiša ti!

In vendar ne palač ogromnih
in njih blesku ne bom slavil;
a tebi, dom seljakov skromnih,
nesmrten venec rad bi zvil.

Pač res ubog si, mal, neznaten;
a dasi mal in ne slovit,
kako ti nam si blagodatni,
kako za nas si znamenit!

Pomnik le redek še se dviga,
ki davnih nam je dni glasnik,
ti naša si najstarša knjiga,
pravečen, živ nam spomenik.

Pravljice, zgodbe praviš davne,
ti v rekah čuvaš pramodrost,
pradede nam opevaš slavne,
in src radost in njih bridkost.

Ti šege stare si ohranil,
deduje jih po oči sin;
le ti naš jezik si obranil,
da ni zatrl nam ga tujčin.

Kar čas nam dal je davna leta,
največ občeval nam si ti;
kar zdaj nam daje in obeta,
pod streho kmetsko nam zori.

Ta hiša nam je mati krušna,
domovju steber je čist.
Iz kmetskih hiš nam hrana dušna,
iz kmetskih hiš omike svit!

Ne v hiš mogočnih jasnem sevi,
ki marmornat jih krije krov, —
pod nizko streho, v skrajni revi
rojen rešnik je vseh rodov.

In ne v dvorinah bogatinov,
kjer blesk zakladov te slepi, —
kjer dom seljaških je trpinov,
rešitve zor se nam žari.

Kar mož nebesa so poslala,
da večnih nas otmó grobov, —
vse mati kmetska je zibala,
iz kmetskih so izšli domov.

Od tam nam misleci globoki,
od tam klicarji k nebu nam,
od tam nam pesniki-proroki,
za dom borilci vsi od tam!

In vem, da to jim srečno vspeje,
da sponc vse nam razdrobe,
da dni nam priboré jasneje,
ter naše proslave ime . . .

Zato ti slava peta bodi,
oj zibel naših boljših dni,
nebo ti tisoč sreč prisodi,
ves blagoslov na te razlij.

Naj vedno mirno bi živela,
noben ne vzburjaj te vihar,
ogiblji se gromov te strela,
zanašaj grozni ti požar.

Da srečno v vek si bivališče
krepostnih žen, poštenih mož!
Daj Bog, ti slavnih mož rodišče,
da zibel še slavnnejših boš!

Simon Gregorčič.

Slovenski kmet v borbi za svojo zemljo.

Fr. Sal. Gomilšek.

Najvažnejši stan med stanovi je kmetski stan, ki skrbi za prehrano vseh drugih stanov, ki daje državi najkrepkejše vojake in poživlja s svojim naraščanjem mesta. Država brez močnega kmetkega stanu mora propasti.

Na svoji zemlji svoj gospod.

Naš slovenski narod je bil od nekdaj kmetski narod. Ko je pred dobrimi 1300 leti zasedel sedanja bivališča, je stoletja živel v zadrugah, ki so jih vodili starešine; več zadrug skupaj je tvorilo župo. Župam so načelovali župani. Njih lepa domača imena so se n. pr. glasila: Negoj, Radoslav, Bodislav, Vitomir, Godemir, Radomir, Trbegoj, Volkoslav, Dragotin, Očeslav, Vlastimir, Bratislav, Botko, Trojanko, Stojan, Trdoboj. Njih imena so nam še ohranjena v imenih občin, posebno v Slov. goricah. Ko so še Slovenci imeli svoje domače vladarje, je bil slovenski kmet svoboden gospodar na svojih tleh.

Pod graščinskim jarmom.

Ko si je koncem 8. stoletja cesar Karel Veliki podvrigel slovenske dežele, so se začeli med nami naseljevati nemški grofje, ki so si na težko pristopnih krajih pozidali svoje gradove; svoboda slovenskega kmeta je izginila za tisoč let. Slovenski kmet je postal podložnik, tlačan, suženj nemškega plemenitaša. Sužnji so bili popolnoma odvisni od svojega gospodarja in so mu morali opravljati na posestvu vsa dela. Čestokrat so jih gospodarji zamenjavali, da, celo prodajali v tujino. Podložniki so dobili posestva od graščakov, na katerih pa so bili le najemniki. Zemlja ni bila njihova, niso mogli z njo prosto razpolagati in so bili vezani k najrazličnejšim dajatvam graščakom. Svobodnih kmetov je bilo malo, pa še ti so se sčasoma uvrstili med podložnike, da so se izognili vojaški službi. Vse letne dajatve so navadno znašale tretjino letnega dohodka na polju; tudi od živine je dobil graščak od kmeta letno po enega prašiča, eno ovco, po sto do dvesto hlebčkov sira, nekaj kuretine in jajc. Ob nastopu kmetije je moral kmet plačati graščaku navadno deseti del vrednosti. Ob njegovi smrti je dobil graščak najlepšega vola, ob smrti gospodinje pa njeno najlepšo obleko. Razven tega je moral podložnik hoditi h graščaku na tlako: 150 do 200 dni na leto mu je moral brezplačno opravljati najrazličnejša dela. Osebnost ni užival prostosti. Brez gosposkega dovoljenja se ni mogel ženiti, ne posestva zapustiti sinu, ne dati otrok kaj učiti, ne oditi s posestva. Ob vsaki taki priliki je moral plačati posebno pristojbino. Vsak graščak je imel poseben zapisnik, urbar imenovan, v katerem so bile natančno popisane vse služnosti ali desetine, tlaka, denarne dajatve njegovih podložnikov.

Boj za staro pravdo.

V srednjem veku, ki je bil prepojen z živo vero, so graščaki po večini pravično postopali s podložniki. Ko pa so proti koncu srednjega

veka začeli Turki napadati naše kraje in so morali graščaki na vojsko zoper nje, so začeli delati krivico podložnikom z večjimi terjatvami. Zavladata je med kmeti splošna nezadovoljnost. Nekateri graščaki so bili

»Ob bojih za staro pravdo sta skupno korakala slovenski in hrvaški kmet in skupno trpela. Korakajmo tudi sedaj skupaj slovenski, hrvaški in srbski kmetje v odločilni borbi za naš obstanek, za srečnejšo bodočnost našega stanu pa tudi za lepšo prihodnost Jugoslavije do končne zmage.« (Str. 147).

posebno kruti. Njih krutosti še v ljudskem izročilu niso pozabljene. Povzročile so kmetske vstaje ali punte. Kmetje so terjali staro pravdo, kakor je bila zapisana v urbarjih in odpravo vseh krivic. Prvikrat so se vzdignili l. 1515. najprej na Kranjskem, kjer so ubili največjega svojega zatiralca, graščaka Thurna in požgali mnoge gradove. Vstaja se je razširila tudi na Štajersko in Koroško. Uporni kmetje so dobili v svojo

oblast mesto in grad v Brežicah in ubili 50 ljudi, med temi 9 graščakov. Poslali so pismo pritožbo na cesarja, pa niso dosegli nobenih olajšav. Vstajo je zadušil Jurij Herberstein, voditelji kmetov pa so bili usmrčeni v Gradcu.

Drugikrat so se vzdignili slovenski kmetje l. 1573. Glavni povod so bile grozovitosti, ki jih je uganjal graščak Tahi v Stattenbergu na Štajerskem in v Podsusedu na Hrvaškem. Namena svojega niso dosegli. Bili so poraženi od vladnih čet v Krškem, pri Piljšanju in na Stubiškem polju. Hrvaška voditelja kmetske vstaje, Matija Gubec in Ivan Pasanec, sta bila grozno mučena dne 15. febr. 1574. l. na Markovem trgu v Zagrebu, slovenski voditelj Ilija Gregorič pa je bil že prej usmrčen.

Tretja kmetska vstaja proti krivičnim graščakom se je vršila l. 1635. Kmetje so opleniili in požgali 67 gradov po južnem Štajerskem, ubili župnika Štefana Magerle pri Sv. Juriju ob južni žel. ter izropali tudi več samostanov. Vladne čete so jih končno premagale, voditelji vstaje pa so bili usmrčeni. Kmetske vojske niso bile urejene po vojaško, zato so bile vsakokrat poražene. Mnogo vstaških kmetov je izgubilo življenje. Vlada je sicer uplivala na graščake, naj bodo podložnikom pravičnejši, toda mnogo se ni obrnilo na bolje.

Prva izboljšanja kmetu v prid.

Prve oblajšave žalostnega položaja kmetskega prebivalstva je na klonila podložnikom vlada cesarice Marije Terezije. L. 1748. je cesarica preuredila davke, vpeljala državne okrožne urade in prepovedala graščakom odtegovati kmetom zakupna zemljišča. Pri sodiščih so bili postavljeni zagovorniki kmetov proti graščinskim tlačiteljem. L. 1769. je ukazala posebni komisiji, ki je urejevala urbarje, naj pazi, da se kmetski sloj kot najštevilnejši med prebivalstvom in najmočnejša opora ter temelj države ohrani tako, da more preživljati svoje družine ter nositi državna bremena ob času miru in vojske. Najhujše je kmete tlačila tlaka ali rabota. Cesarica je z rabotnim patentom od 5. dec. 1778. določila, da sme rabota trajati tedensko le tri dni, kvečjemu štiri, ali letno 156 dni. Izredna rabota se je morala vračuniti, prisilna za plačilo pa je bila odpravljena. Na Štajerskem in Koroškem doslej ni bila rabota zakonito določena, zato je bil ta odlok velikega pomena in je ostal v veljavi do leta 1848. Cesar Jožef II. je z odlokom od 1. sept. 1781. odpravil robstvo ali nesvobodno podložništvo. Po njegovi odredbi se je lahko rabota odkupila pa le na tri leta. Kmetu pa ni prinesla izboljšanja njegova naredba iz l. 1786. o enaki dedni pravici. Doslej je najstarejši sin užival posebne ugodnosti, ko je prevzel posestvo, odslej pa so imeli vsi otroci enake dedne pravice, vsled česar se je prevzemnik moral navadno zelo zadolžiti, da je lahko vsem izplačal enake deleže.

Odprava podložništva, kmet je zopet prost.

Rešitev iz tisočletne sužnosti je prineslo leto 1848. Cesar Ferdinand je dne 9. sept. 1848. potrdil od prvega avstrijskega parlamenta sklenjeni zakon, ki je odpravil podložništvo kmetov s tlako in desetino. Tako je

postal tudi slovenski kmet sam svoj gospodar. Graščinska sodišča so prenehala, na njih mesto pa so stopila državna sodišča, državni upravni uradi in občine, ki so dobile l. 1849. nov občinski red. Prenehale so vse iz podložništva izvirajoče davščine in dajatve v denarju, v delu in v blagu. In teh dajatev je bilo brez števila. Na Kranjskem je bilo n. pr. na enem posestvu vknjiženih 71 različnih plačil v denarju, 93 v pridelkih in 17 različnih rabot, torej vsega skupaj 181 različnih bremen. Marsikje še jih je bilo več. Za izgubljene dajatve pa so prejeli graščaki odškodnino. Izračunavanje in izplačevanje te odškodnine pa je zemljiška odveza. Izvedla se je v letih 1855—1895. Določena odškodnina se je delila na tri dele. Ena tretjina se je odračunala za davke in doklade graščakov od teh dohodkov in za stroške pri pobiranju odkupnine, ostali dve tretjini je prejel graščak. Eno tretjino so morali vplačati kmetje pri davkih, drugo pa je prevzela dežela. Ves zemljiško-odvezni dolg je znašal na Štajerskem 24,796.475 gold., na Kranjskem pa 10,872.799 gold. Kmetje so morali dolg poravnati v 20. letih, dežela pa v 40. letih.

Oderuštvo, kmetska lahkomišljenost, davčna bremena.

Država je l. 1848. res postavila kmeta na lastne noge, nič pa ni storila, da bi mu zagotovila obstanek in napredek v novih razmerah. Bil je sedaj res neodvisen od graščakov, smel je prosto razpolagati s posestvom, ga prodajati, kosati in zadolževati. Zato mu nove razmere niso prinesle ne sreče, ne blaginje.

Stoletna večja posestva so začela izginjati, ker je vsled enake dedne pravice prevzemnik bil prisiljen razkosati posestvo, da je mogel izplačati vsem dedičem enako dediščino. Ako pa je ohranil posestvo celotno, je moral narediti velik dolg. Ker še takrat ni bilo posojilnic, se je zatekel k oderuhu, ki mu je posodil denar na visoke obresti. V naših krajih so terjali oderuhi po 20 in še več goldinarjev obresti na leto od 100 goldinarjev, pa še polovnjak vina za dobroto. Ko kmet ni več zmagal obresti, pa mu je oderuh prodal posestvo. Oderuhi so krivi, da so izginila premnoga posestva iz kmetjskih rok. Razmere so se na boljše obrnile, ko so po vseh župnijah začele delovati posojilnice.

Mnogi kmetje so vsled dobljene svobode začeli lahkomišljeno živeti in zapravljati. Veliko število kmetov je prišlo ob svojo last vsled nesrečnega pijančevanja. V vsaki župniji ti lahko starejši ljudje naštejejo celo vrsto takih žalostnih žrtev. Svobodo razkosavanja in razprodajanja in kmetsko kratkovidnost so zlorabljali ljudje, ki so se pečali z razprodajanjem kmetjskih posestev. Veleposestvo za veleposestvom je izginilo. Dobiček pa so shranili trgovci s posestvi, ki so bili ob slovenski meji navadno Nemci.

Davki so vedno bolj naraščali, istotako delavske in poselske plače. Mnogi ljudje so se vsled slabih razmer na kmetih začeli izseljevati v industrijske kraje, tako da se je število kmetjskih delavcev vedno bolj manjšalo. Cene poljskim pridelkom so začele vedno bolj padati vsled špekulacij na borzah in vsled ameriške konkurence. Vse to je pospeševalo vedno hujše propadanje kmetjskega stanu, česar jasna priča so ogromni zemljiški dolgovi. Nekdaj je kmet ječal pod graščinskim jarmom,

danes pa še hujše ječi pod jarmom židovskega kapitalizma. Stara Avstrija se je malo brigala za okrepitev kmetškega stanu, čegar vsestranski pomen se je posebno pokazal ob svetovni vojni. Odločilni politiki naše lepe jugoslovanske države pa se še manj brigajo, da bi ga dvignili in mu položaj izboljšali, čeravno tvori 82% od vsega prebivalstva.

Slovenski kmet, rešitev tvoja počiva v tebi samem, v samopomoči! Ta samopomoč se je v zadnjih 40. letih že sijajno izkazala v izobraževalni in združni organizaciji. Po tej poti samo krepko naprej!

Stanovska zavest.

Predvsem je treba kmetu stanovske organizacije in veliko več stanovske zavesti. Kako moč imajo organizirani delavci, kako so nepremagljivi združeni kapitalisti! In naš kmet, kakor onemogel stoji pred temi velesilami. Zato kmetška mladina, okleni se izobraževalnih društev, naših mladeniških in dekliških zvez, naših orlovskih društev in orliških krožkov. Te organizacije te izobražujejo, te vzgajajo in budijo v tebi stanovsko zavest in ljubezen do prelepega kmetškega stanu in te usposabljaajo za bodoče poklice v družini in za naloge v stanovski organizaciji. Poleg splošne izobrazbe te opozarjajo na toliko potrebno stanovsko izobrazbo, brez katere si ne moremo misliti cvetočih stanovskih organizacij. Vsak kmet bodi član kmetijske in sadjarske podružnice, pridno čitaj strokovne liste in se udeležuj strokovnih poučnih shodov. Vsaka občina mora imeti nekaj posestnikov, ki so obiskali kmetijsko šolo, nekateri tudi zadružno in trgovsko šolo. Po župnijah naj bi se vršili kmetijski tečaji za naše kmetške mladeniče kakor se že vršijo gospodinjski tečaji za kmetška dekleta. Da se dobi predavateljev, strokovnih učiteljev, za to naj skrbe s svojo podporo okrajni zastopi, občine in posojilnice, naši iz kmetškega stanu vzrastli bogataši pa jih naj podpirajo s kmetijskimi ustanovami za okrajne zimske in gospodinjске šole. Ko bo naš kmetški stan štel stotisoče organiziranih članov, tedaj ga nihče ne bo mogel več tako prezirati kakor se godi, žal, danes.

Zadružna misel.

S stanovsko organizacijo se mora hkrati med nami še bolj utrditi zadružna organizacija. Hvala Bogu, da imamo že toliko posojilnic! Ko bi jih ne imeli, bi že nešteta posestva izginila v žrelu nenasitnih bank, katerih poskusi so se ob nepremagljivi naši kreditni organizaciji saj na Slovenskem ponesrečili. Več varčevanja v bodoče kmetške vrste, več rednega odplačevanja obstoječih dolgov! Vsak otrok naj dobi v roke domačo hranilnico ali šparovček! Na zadružnem polju še je ogromno dela. Kje so naše vinarske, sadjarske in živinorejske zadruge? Kje naše nakupovalne in prodajne zadruge? Koliko mešetarstva še je med nami na našo škodo! Iz roke v roko naj bi šli naši kmetijski pridelki in na dobičku bosta kmet-producent in kmet ali meščan ali delavec-konzument.

Državna zaščita.

Po vsestranski mogočni stanovski in zadružni organizaciji bo postal kmetški stan upliven in bo z uspehom terjal od države, da zaščiti kmet-

ski stan in njegove pridelke in mu da na roke dovolj pripomočkov za razvoj in okrepitev. Njegovi postavni zastopniki mu morajo sčasoma izposlovati zaščito poljedelske produkcije s pametno carino pa tudi olajšati izvoz ter mu priboriti stalnost kmetskega doma, nerazkosljivost kmetskega posestva ter njega nezadolžljivost. Zemljiški davek se naj pravično preuredi, država naj daje potreben kredit kmetu na vknjižbo na dolgoletne lahko plačljive obroke po davku, naj vpelje socialno zavarovanje, uredi poselsko in viničarsko vprašanje. So države, v katerih se je v tem oziru že veliko storilo in je kmeti stan tam zadovoljen, upliven in srečen.

Kvišku glave!

Zato pa novega poguma v naše kmetske vrste! Ohranili smo se kljub tisočletnemu zatiranju in smo še jedro slovenskega naroda. Vse za ohranitev naših kmetijskih domov, naših lepih kmetijskih navad, naših krasnih kmetijskih posestev! Naj križ diči naše hiše, naj živa krščanska vera prešinja vsa kmetijska srca; ona vera, ki nam je bila v stoletnem trpljenju vir tolažbe, sreče in zmage! Več stanovskega ponosa v naša srca! Naj nihče izmed nas ne pozabi, kaj je kmet narodu in državi. Prižgimo luč pravega spoznanja in omogočimo vstajenje tudi hrvaškemu in srbskemu kmetu! Vsi enako trpimo pod jarmom sebičnega kapitalizma. Ob bojih za staro pravdo sta skupno korakala slovenski in hrvaški kmet in skupno trpela. Korakajmo tudi sedaj skupaj slovenski, hrvaški in srbski kmetje v odločilni borbi za naš obstanek, za srečnejšo bodočnost našega stanu pa tudi za lepšo prihodnost Jugoslavije do končne zmage!

Julij je minil?

Julij, tvoj ogenj na pekel spominja? ...

Kresovi Janževi so ugasnili
in kres Čirilov je na gričih odgorel.
Dve polnoči sta mimo šli in sta plamene zadušili —
še zadnji dim se v noč je razgubil ...

Neznanec, ki nekoč si daroval mi nagelj,
na te sem spomnila se ob ugaslih kresih. —

Ko ti si srce Mu na žrtvenik prinesel,
en plamen sam je žrtevco objel
in dragi dar je Njemu v čast zgorel,
dehteč kot mira pred monštranco ...

Še roži moji si s Krvjo prilil,
da je zacvela Njemu in za te zvenela —
in — nama julij je minil ...

Dekle s Senovega.

Rodna gruda in slovenski dom.

Matija Napotnik.

Ko vidimo današnje novodobno brezciljno drvenje, se nehote zamislimo v preminule srečne čase, ki nam jih tako lepo opisuje zgodovina slovenskega kmečkega stanu:

Ko je slovenski kmet takó s ponosom in z nekim tajinstvenim veseljem obdeloval posestvo s svojo dobro krščansko družino in ko je še po starem pravilno kolobaril z delom in z zemljo ter upošteval in uporabljal le svoje pridelke in izdelke.

Danes je pa, žal, že prišla stara navada in šega popolnoma obveljavo, skoro vse dobre lastnosti sta že zemlja in narod zgubila, tako da gazimo po nekaki mlakuži in blatu novega razvajenega časa. Da ne bomo sledili temu blatu in tem razvadam, ki so se že naselile celó po nekaterih kmečkih hišah in domovih, bodejo morali zlasti voditelji, učitelji in vzgojitelji s pomočjo še dobrega kmečkega ljudstva spraviti staro dobro nazaj v stari tir in red.

Obnovimo dobre stare navade naših očetov in pradedov! Vzbudimo ljudem, zlasti mladini, veselje do kmečkega stanu, do kmečkega dela na rodni grudi in zemlji, iz katere smo se vsi vzredili in izšli iz nje!

Kmečki stan ima večino v državi, poživlja in živi vse druge stanove, zato bi morali imeti merodajni krogi v državi zanj več pozornosti. Že takoj v mladosti se naj vzbuja mladini že v ljudski šoli veselje do kmečkega stanu, do domovine in do dela na polju z zemljo. Ti mladina pa ne sili v druge stanove, katerih je tisoče brezposelnih, ostani doma na deželi, saj imamo vsi dosti prostora in dela ter slabo obdelane ali celo popolnoma neobdelane zemlje. Kmečki delavec ali izvedenec dobi doma pa tudi po vsi državi lahko vedno posel in delo; kajti kmečko delo in veda sta korenina, ki raste in ima omrežje po vsem svetu; saj na kmetih in večjih posestvih vedno manjka zanesljivih, poštenih in dobrih delavcev in predelavcev, viničarjev in oskrbnikov: vsi otroci družine dobijo lahko takó posel in delo ter dosežejo svoj stan v bližnji domovini. Brez našega pristnega kmeta-delavca in preprostega kmečkega ljudstva si ne moremo misliti več slovenskega naroda. Zatorej imejmo do tega lepega, zdravega in najvažnejšega stanu veselje in ostanimo doma na kmetih v lepi domovini, katera nam nudi vse potrebno ter zadostno duševno in telesno hrano. Upoštevajmo vse panoge kmetijstva in obdelujmo zemljo temeljito, dobičkanosno! Kmečki stan je najčastnejši stan in ponosni smo lahko na njega!

Poživimo torej slovenske kmečke domove in ohranimo svoj stari kmečki, kremenit značaj še našim potomcem in poznim rodovom.

Ne smemo preveč drveti za svetom, kateri nam meče pesek v oči s svojimi, časih prav nepotrebnimi in mehkužnimi iznajdbami in novotarijami. Učimo in sprejemajmo samo to, kar je v resnici za napredek celokupnega slovenskega kmečkega naroda in ravnajmo se le po takih novostih, ki so nam v korist in v izboljšanje našemu stanu. Kaj nam pomagajo razne, kmečkemu stanu škodljive novotarije, ki služijo nasprotnikom, nam samim so pa v izžemanje in pogin! K napornemu delu rok se mora pridružiti tudi združniško strokovna gospodarska izobrazba ter

medsebojna bratsko prijateljska pomoč. Pokličimo nazaj in poiščimo ter obnovimo in pojmo one lepe slovenske kmečke narodne pesmi, tako tudi nošo in obleko!

Kmečki fant in dekle ostanita doma v bližini in hiši svojih staršev in vzgojiteljev, kjer edino sta lahko zdrava, krepka in poštena, tako tudi vesela svojega mladostnega življenja!

Ne silita v razne inozemske rudokope in nezdrave zaprašene mestne tovarne in službe, da ne bodeta na stara leta izrabljena in izčrpana duševno in telesno do belih kosti prišla v svojo domovino, v sramoto in spotiko sebi in svojim v večje siromaštvo. Držimo se raje vseh dobrih nasvetov in nauk v domovini ter rednega življenja, skrbimo, da bode ostalo še pri nas in zanamcih blagostanje in še častitejši naš stan, kateremu hočemo obljubiti zvestobo in vdanost do smrti o priliki kmečkih dnevo v Mariboru.

Kmetski stan je najstarejši in najimenitnejši.

Evald Vračko.

Vsak stan je ponosen na svojo starost in zgodovino. Najstarejši stan je kmetski stan, ima najstarejšo zgodovino in najstarejše listine. Izvira iz paradiža. Adam in Eva sta obdelovala zemljo. Prva sina naših prvih staršev, Kajn in Abel, sta bila kmeta; prvi je bil poljedelec, drugi živinorejec. Noe, drugi praoče človeškega rodu, je bil velekmetski. Abraham, Izak in Jakob, ti nosilci božjih obljub in prave vere, so bili pastirji, danes bi jih imenovali kmetski. Egiptovski Jožef je hodil v svoji mladosti gledat črede svojega očeta in svojemu ljudstvu je dal v deželi Gesen njive in pašnike, da bi ga ohranil v kmetskem stanu. In preden je Mozes postal vodnik svojega ljudstva, se je pečal 40 let z živinorejo v deželi Madijsan in prvi izraelski kralj je izšel iz kmetskega stanu; Savi je šel od pluga na tron in od trona k plugu nazaj. Drugi kralj Izraelcev, Izajev sin David, je bil pastir, Job, veliki trpin stare zaveze, predpoda vseh časov v potrpežljivosti in vdanosti v božjo voljo, je bil kmet-veleposestnik. Nobe-nega stanu Bog v stari zavezi ni tako častil kakor kmetskega. Izraelsko ljudstvo, ki je bilo njegovo izvoljeno ljudstvo in ki ga je skozi stoletja čudovito vodil, je bilo kmetsko. Občudovanja vredne kmetske postave je Bog sam dal temu ljudstvu. Ni čuda, ako pravi sv. Duh: »Ne sovraži trdih del in kmetovanja, ki ga je ustvaril Najvišji!«

In v novi zavezi je Jezus sam posvetil ročno, torej tudi kmetsko delo, ki je bilo poprej sramotno. Pri jaslicah sta si v roke segla kmetski in rokodelski stan. Prvi, ki so prišli molit Jezusa, so bili pastirji kmetje. In Jezus je pri svojem poučevanju navezal najlepše nauke na kmetsko življenje in najlepše prispodobе je vzel iz kmetskih običajev. Spominjam na krasne prilike o setvi in žetvi, o semenu in sejavcu, o pšenici in lju-liku, o skednju in snopih, o vinogradu in trti, o dobrem pastirju in izgubljeni ovci itd. In Jezus sam je imenoval svojega očeta kmetski; rekel je: »Moj oče je vinogradnik, jaz pa sem trta«. Pravzaprav je bil Bog prvi kmet, ko je v začetku sveta urejeval zemljo. Na kraljevem potu, na katerem je nesel Jezus križ za izveličanje sveta, je bil kmet, ki mu je pomagal nositi težki križ, Simon Cirenski. Kmet daruje za naše oltarje

kruh in vino, ki se izpreminjata v Najsvetejše. Najlepši grb je plug v njivi, najimenitnejše plemstvo so žuljeve roke.

Kmetški stan je pod posebnim božjim varstvom. S kmetškim stanom je Bog napravil posebno zavezo. Ko je velekmēt Noe šel iz barke, je daroval Bogu zahvalno daritev, mavrica se je prikazala, ki je zvezala nebo z zemljo in zvezal se je Bog s kmetškim ljudstvom; in Bog je slovesno blagoslovil Noeta ter ves kmetški stan ter je zaprisegel: »Kakor dolgo bo zemlja, ne bodeta nehali setev in žetev, ne leto ne zima, ne dan ne noč.«

Noben stan Bogu ni tako blizu kakor kmetški.

Stvarstvo božje, narava, tempelj božji, je Njegova delavnica.

Solnce, ki je božje oko, ga vedno gleda, in mu gleda v Njegovo srce

Kmet je božji sodelavec v božji naravi. Kmet dela, Bog da svoj. blagoslov.

Kmet je prvi gost pri božji mizi, kmet sprejema neposredno iz božjih rok blagoslov in kmetu kažejo kvišku kipeči hribi in bregovi ter v nebo segajoče planine kakor prsti: tam zgoraj je tvoj Oče!

Solnce, to orjaško božje oko, mu vžiga dušo in srce ter pravi: »Hodi pred menoj in bodi popolen!«

Grom in blisk mu kličeta: »Velik je Bog in pravične so Njegove sodbe.«

Tihota, ki obdaja kmeta na polju, mu pravi: »Ljubi Bog gre čez polje, čez livado in gozd.«

In Vsegamogočni pravi kmetu: »Kdor se mojih zapovedi drži in me ljubi, bo blagoslovljen. Jaz bom blagoslovil pridelke njegovih njiv in bom blagoslovil živino njegovih čred in bom blagoslovil dela njegovih rok.«

Kmet ima v Njega uprte svoje oči, v Njega, ki daje hrano v pravem času, ki odpira svojo roko in napolnjuje vse z blagoslovom.

Res, kmetški stan je najstarejši in najimenitnejši stan na svetu!

Božja roka.

Dr. Ivan Dornik.

Slonel sem nad rimskim pisateljem zgodovinarjem, nad poglavji, v katerih opisuje vladanje cesarja Tiberija, upor legij v Panoniji in Germaniji, življenje v Rimu, družbo in njeno grozno propadanje, ki se je pričelo tedaj.

Kaj vse je zabrisala že božja roka, da je sprhnelo v grobovih, ki so ostali še tu in tam — v spomin na nekdanje borbe človeških src, žalost in bridkost!

In kaj vse je pustila božja roka nezabrisanega, da stoji pred nami živo kot opomin in kazalo na strašno pokvarjenost človeških src, ki so brezmejna brezdna grozotnih strasti!

Dremavica mi je pritislila roko na oči. Zaprl sem knjigo, se naslonil ob okno in napol v sanjah iskal dalje po zgodovini, brskal po dušah in srcih, brskal po lastni duši in po lastnem srcu.

In ko sem se raztužil, je trknilo ob okno, trknilo drugič, tretjič. Zunaj je zagrmelo, zahrumelo, se vsulo. Prestrašen sem se vzdramil, preplašeno pogledal.

Cez mesto, park, hiše in vrtove se je zakadilo, iz temnega neba je sulo in vsipalo točo, bilo po kostanjih, odskakovalo od zidov, streh in cest, klestilo po vejah in cvetju.

Razbijalo je vsenaokoli, vsepovsod, tako nagosto in grozno, da ti je zaprlo misli, ki niso vedele ne koraka več naprej.

»Oj Jezus!« —

Samo srce je v strahu vztrepetal. — Ali zaradi kostanjev, ali zaradi cvetja, ali zaradi teh ljubih naših slovenskih ubogih njiv, po katerih ravno sedaj valovi rž, se v zlatu blešči pšenica? Ali je vztrepetal srce pred božjo roko, ki je tembolj strašna, čimbolj se oddaljujemo od nje?

Kostanji so stresavali z grivami zelenih vrhov; nato so omahnili, vsuli liste na tla, da so se razcefrani, zmečkani pomešali med točo in umazano vodo.

Zmislil sem se nageljčkov na oknu. Odprl sem, iztegnil roko, da bi jih rešil — pa me je skeleče udarilo po roki, odskočilo in se zakotalilo v sobo, trdo, kakor hladen, mrzel glas na srce.

Čemu posezaš v uničevanje, ki mu ne veš ne konca, ne namena? Glej, božja roka je stisnjeno dvignjena nad vsem tem in zapoveduje ter strašna, žugajoča pada na vse to zeleno življenje, na vso to cvetočo in dehtenja polno pomlad.

Zaprli sem okno. Brez moči sem sedel na stol.

Še klesti po kostanjih, še tolče po oknih in biča nageljčke.

Belo se je razgrnilo po cesti, se premetava, kotali po umazani vodi; belo je pokrita trava v parku, da čutiš hlad, ki je zavel naokrog.

Naj pade ta roka, naj udari, naj gre mimo to uničevanje, naj gre mimo... Zapri oči, ne glej! Le v otrplem srcu trepetaj!...

Onemeli so kostanji, osteklenelo zro na belomrzlo pot pod seboj. Minulo

je in šlo dalje to strašno pot. Kam še, kod še?

Z vej, vejic, listov, z roženkravta in raztolčenih nageljčkov so se vsule solze in so kapale, kapale na umazana tla. Oblaki so se razmeknili; v solnčnih žarkih se je vse zablesketalo tako otožno zlato, mokro žalostno.

Božja roka se je odmeknila, se dvignila, med oblaki se je zasmejala zlato oko in se razgledalo...

Nato se je počasi zaprlo, se pomračilo, se stemnilo — v lastni žalosti, bolesti in bridkosti.

Anton Štefic: Molitev.

Z ropotom so se začela odpirati okna, vrata, nastalo je hrupno gibanje ljudi, ki jih dosedaj ni bilo nikjer. Ogledovanje, izpraševanje, pripovedovanje, čiščenje in vzdihovanje.

»O Jezus, rože!«

Pričeli so prihajati na dvorišče, na cesto, se ogledovali po vrtovih, zrlí v okna, na raztolčene cvetlice.

Potrkaló je boječe na vrata. V sobo sta prišli Sonja in Anica.

»Ali smeva posnažiti na oknu? Drugod sva že.«

»Kar sami?«

»O, kar sami, saj znava!«

Stekli sta k oknu in ga odprli.

»Joj, nageljčki!«

Splezali sta na okno, se čudili, ščebljali in z drobnimi ročicami začeli čediti in odmetavati točo iz posod, s prsti in izmed korenin. Nato sta popravili vršičke cveticam, božali raztolčene liste in vse lepo pobri-sali, kjer je bilo mokro.

»Ali sta kaj molili?« sem vprašal.

»Sva, ves čas sva molili.«

»Za kaj sta molili?«

Nedolžne oči so se uprle v me, rdeče ustnice so se razmeknile in obe hkrati sta vzkliknili:

»Za nageljčke!«

»Za naša žitna polja, za našo zemljico nista nič molili?«

Iz čistih, odkritih oči me je gledalo začudenje.

»Ne — samo za nageljčke! Ali ni vseeno?«

O Bog, seveda je vseeno! Božja roka se je mehko doteknila mojega srca, v tistih čistih očeh sem bral vso skrivnost in lepoto, ki je tako velika in tako preprosta...

»Seveda je vseeno!«

Saj so nageljčki isto kakor naša žitna polja, saj so le naše misli zamračene, zameglele in božja roka ti kar nenadoma odmakne zastor, da iz ene same otroške besede spoznaš namen in konec in pot in ti je jasno, da so nageljčki vse: naša žitna polja in travniki — vsa naša zemljica...

Kmet in pravna izobrazba.

Dr. A. Veble.

»Naš dom« je namenjen splošni izobrazbi našega ljudstva, posebej naše mladine. K splošni izobrazbi vsakega človeka pa spada brezdvomno tudi poznavanje najpotrebnejših pravnih pojmov, ki so v tesni zvezi z vsakdanjim življenjem. Pri nas velja zakonito načelo (§ 2. občega državlanskega zakona), da se nihče ne more opravičevati z neznanjem zakona, kakor hitro je bil zakon veljavno razglašen. Iz tega sledi nujno, da mora imeti vsak človek (tudi kmet, delavec, obrtnik) nekaj osnovne pravne izobrazbe, da se zna ravnati ob različnih prilikah tako, da se obvaruje škode. Zakoni namreč nalagajo večkrat prav občutne kazni (globe in zamudne posledice), ako se kdo ob pravem času ne odzove vabilu javnih uradov.

Kaj spada k osnovni pravni izobrazbi in kako si jo človek pridobi?

Odgovor ni lahek, ker so življenske razmere, v katerih živijo posamezni ljudje, zelo različne. Kmet živi v drugih razmerah nego delavec ali obrtnik ali trgovec. Jasno je, da veljajo za različne stanove čestokrat različne pravne določbe (n. pr. zakoni o delavskem zavarovanju, zakon o trgovskih uslužbencih itd.). Vzemimo kot vzgled našega kmeta, ki živi v srednje urejenih razmerah v naši kmečki vasi! Kaj mora vsak kmet vedeti o pravnih zadevah? V pravo vsakdanjega življenja, ki bi ga moral poznati vsak človek, spadajo pravni pojmi iz rodbinskega prava, zakonite določbe o posesti in lastnini, o pridobitvi lastnine, o obveznem pravu, o dedovanju in dednopravnih predpisih; nadalje spadajo sem najvažnejše določbe o občinah; o občinski upravi in državni ustavi, iz finančnega prava bi morali poznati vsaj predpise o davčni napovedi ter glavne pojme o davkih in proračunu. Tudi ustroj sodišč mora biti človeku znan in vsaj glavne določbe o sodnem postopku (civilnem in kazenskem).

Pravo vsakdanjega življenja je zelo raztegljiv pojem. Ker je pravo izraz življenja in življenskih odnošajev, so tudi pravni predpisi, ki jih nujno rabijo pripadniki posameznih stanovskih skupin, zelo različni glede na potrebe gospodarstva in glede na višino izobrazbe. Vsled tega ni mogoče natančno določiti, kaj je vse predmet prava za vsakdanje življenje. Čim višja je splošna izobrazba vsakega posameznika, tem višja je tudi njegova pravna izobrazba ter zmisel za resničnost in pravičnost.

Iz katerih virov črpa kmet svojo pravno izobrazbo?

Iz knjig in časopisov, iz občevarja s starejšimi izkušenimi vaščani, iz raznovrstnih predavanj in končno iz lastne izkušnje. Priznati moramo, da je zlasti naša Mohorjeva družba v tem oziru veliko storila za naše ljudstvo. Objavila je že pred mnogimi leti dr. Tavčarjevo knjigo: »Slovenski pravnik«, ki jo še danes najdemo v kmetskih hišah, objavila je številne razprave iz pravne stroke v svojem koledarju ter je sploh gojila v našem ljudstvu čut za resničnost in pravičnost, ki sta najmočnejša stebra npravnega in pravnega reda.

Poklicnim pravnikom se večkrat očita suhoparnost in okostenelost ter pomanjkanje stika z resničnim življenjem. Ti očitki niso brez vsake podlage. Gotovo je res, da se je naše razumnništvo odtujilo kmetskemu življenju in da čestokrat ne kaže pravega umevanja za dejanske potrebe kmetskega ljudstva. To bi se moralo popraviti. Razumnništvo bi se moralo uglobiti v resnično življenje našega ljudstva ter bi moralo z nasvetom in dejanjem pomagati pri izobraževalnem delu v prid našega ljudstva. Tudi pravna izobrazba našega ljudstva se mora dvigniti. Navadno je pravna nepoučenost, pomanjkanje čuta za resničnost in pravičnost vir najbolj srditim kmetskimi pravdam, ki so uničile že marsikatero trdno kmetijo. Boj temu nezmislennemu pravdarstvu, boj pravni nepoučenosti, boj lažnjivosti, sovražnosti in krivičnosti je brezdvomno velekoristno ljudsko-izobraževalno delo.

Vsak poklicni pravnik ve iz lastne izkušnje, da je mnogo lažje poslovati z izobraženo, resnicoljubno in solidno stranko, nego pa z zakrknjenim pravdarjem, ki je poln lažnjivosti in sovraštva, pri katerem nikdar

ne vemo, kdaj se laže. Ako tedaj vzgajamo ljudstvo v moralnem duhu, ako vzgajamo v ljudstvu čut za resnico in pravico, vršimo velevažno ljudsko-izobraževalno delo, ki rodi bogate sadove.

Tudi »Naš dom« vrši to delo. Že večkrat je objavil poljudne članke iz pravne stroke. To delo se naj nadaljuje. Od poznavanja naše ustave, občine in društev moramo iti korak naprej. Podati moramo čitateljem vsaj v glavnih obrisih najvažnejše panoge prava iz našega vsakdanjega življenja. Dati moramo ljudem navodila, kako si lahko pridobijo s pomočjo samoizobrazbe osnovne pravne pojme. Velevažno delo vršijo v tem oziru naši strokovni listi. (Občinska uprava, Narodni gospodar itd.)

Povojne razmere so tudi v našem ljudstvu omajale stebre npravnega in pravnega reda, zmisel za resnico in pravico. To je gotovo žalosten pojav. Vedno bolj opažano, da se nele v zasebnem, marveč tudi v javnem življenju šopiri namesto resnice laž, namesto pravice krivica, namesto poštenosti nepoštenost. Kako porazno vpliva na ljudsko dušo, ako zlasti narodni in politični voditelji uporabljajo nepoštena sredstva v svojem boju z drugimi strankami (denar, laž, podkupovanje, ovađuštvo), si moremo komaj predstavljati. S tem pa se rušijo osnovni temelji vsega npravnega in pravnega reda.

Širimo torej tudi pravno izobrazbo med kmečkim ljudstvom, da bo več zmisla za resničnost in pravičnost, da bo manj sovraštva med sosedi, pa več vzajemnosti, požrtvovalnosti in ljubezni v družini, občini in državi. In pomnimo, da je še vedno veljaven izrek starih rimskih pravnikov: Pravičnost je temelj držav!

Bodeš mogla ti?

Naš narod, ho, to je junak,
kaj njemu mar temni oblak,
ki srka vse kapljice drobne:
nakane izdajne in zlobne,
da ž njimi bi rad ga vtopil
in vero iz zemlje izmil.

Naš narod, ho, to je junak,
razprši ta temni oblak,
prekriža vse zlobne nakane,
zvest veri, jeziku ostane.

Boš mogla, kaj, boš, dekle ti,
hoditi ž njim vse težke dni?
On hoče, da bodeš mu zvesta,
junaška ž njim žena, nevesta.
On hoče, da nosiš ti vere ščit,
da svod bo slovenski ko jutra svit;
da nikdar ne kloneš glave,
kar hočeš, zahtevaj, povej,
zahtevaj slovenske izreke:
Boga za svoj narod na veke!

Savinka.

Navzgor oči, — za žarkom solnca zlatim!
Tam vir je luči: solnca plamna sveča.
Navzgor srcé, — v višave rajsko-svetle!
Tam sreča biva večno obstoječa!

S. Gregorčič.

Kmetski stan je jedro narodne omike.

Dr. Jože Jeraj.

Omika in izobrazba vseh narodov sveta se začenja in usvršuje po kmetskem stanu. V davni prošlosti, ko so bili narodi še v otroškem stanju izobrazbe, so kmetje položili temelj za napredek naroda, ko so začeli obdelovati zemljo, trebiti pragozdove, izdelovati orodje za obdelovanje zemlje, graditi hiše za stanovanje ljudi, hleve za staje živine. Tisti trenotek, ko je kmet zasadil plug v neizorano celino, zapičil lopato in motiko v neizkopano še deviško zemljo, je položil temelj za narodno omiko. Ko so se začeli narodi pečati s kmetijstvom, se niso več kot pastirji in lovci selili od kraja do kraja, ostali so na istem kraju, kjer so zemljo posejali in čakali na žetev. Od tistega časa imamo vasi, naselbine, lepe trge, mesta, kmet jim je dal podlago, ker je stalno ostal na enem kraju in začel zemljo in sebe kultivirati (obdelovati, plemeniti).

Kmet je temelj gospodarske kulture.

S kmetom in kmetskim življenjem se je tako začela vsa omika. Od kmeta in kmetskega stanu je narodna omika dobivala vedno tudi največ pobude. Iz kmeta so se izcimili drugi stanovi: obrtniki, rokodelci, meščanski sloji, trgovci, vojaki, gosposka, učiteljstvo. Vsi temeljijo na kmetu, na njegovi zemlji, živijo od njegovih žuljevih rok. Da v mestu zidajo palače, šole, sodnije, da se tam dvigajo tovarne, to ni zasluga samo meščanov. Ako bi kmeta ne bilo, ki bi dajal zaslužiti obrtnikom, trgovcem, ki ne bi vzdrževal uradništva, trgovcev, bi že jutri propadla mesta in njegove palače in tovarne. Ako bi kmeta ne bilo, bi tudi ne bilo narodne književnosti. Kmet da možnost pisateljem, da imajo čas in tvarino, da pišejo. Kmet je ta o temelj tudi mestne gospodarske kulture, ako kmet uboža, se vsem slojem slabo godi, ako ima kmet bogato žetev, se vsi sloji radujejo, ker more kmet kupovati, drugi pa od njega profitirati.

Kmet je podlaga narodnega zdravja.

Kmet pa ni samo temelj kulture gospodarske narodne, temveč tudi telesne. Zdravje je doma na deželi. Kmet ima krepko telo, močna pljuča, saj diha vedno sveži zrak grude in gozdov, krepke mišice, ki jih vadi v vednem delu na polju in doma, bistro oko, ki se mu bistri na širni poljani, zdravo kri, ki jo podeduje od dedov, stanujočih na vedno zdravi, sveži grudi. Mesta in mestni prebivalci pa nimajo vsega tega. Čepijo cele dni v sobah pri pisalnih mizah, kontoarjih v zaduhlih obrtniških delavnicah, ne vadijo telesa, temveč si ubijajo samo glavo. Zato njihovo telo propada, njihova lica nimajo rdečice podeželskih otrok, temveč bledikavost mestnih umetnih rastlin. Tudi ne podedujejo od roda do roda zdravje otroci od zdravih starišev, temveč slabo kri in bolezni. Rodovi v mestu izumirajo. Ako bi ne bilo dežele in kremenitega kmeta, ki vedno vnovič priliva zdravja v pojemajoče žile mestnih ljudi, bi mesta izumrla. Vsako leto hitijo v mesta zdravi ljudje, ki jih ima kmet odveč, da držijo pokonci mestno kulturo. Če bi ne bilo kmeta, bi tudi država propadla, ker bi ne imela zdravih vojakov, močne vojske. Jedra naše narodne ar-

made ne tvorijo mestni slabiči, temveč naši podeželski korenjaki, fantje, ki so zrastle na močni, črni grudi kakor hrastje. Zato je tudi v tem oziru kmet jedro narodne omike in kulture

Kmet je temelj duševne omike.

Kmet pa ni samo temelj gospodarske in telesne narodne kulture, temveč tudi duševne. Niso mesta tista, ki držijo s svojimi knjižnicami, vseučilišči, srednjimi in visokimi šolami, tiskarnami, narodno omiko pokonci, temveč naš kmet. Kaj je mestna učenost proti učenosti kmeta, tisočletni z izkušnjami pridobljeni! Mestni učenjaki dobivajo vse le iz knjige, naš kmet pa črpa iz življenja. Koliko učenosti je v obdelovanju polja, v dobrem vodstvu gospodarstva, v gospodinjstvu kmetske kuhinje, v zdravljenju kmetske lekarne. Vsaka kmetska hiša je naše ljudsko vseučilišče, na njih temelji moč, tudi duševna, naše narodne kulture, tu dobivajo sinovi in hčere najtemeljitejšo izobrazbo.

Tudi umetnost je na kmetih doma. Niso naši umetni pesniki, ki za mizo sedijo in iz svojih možgan stiskajo pesmi, največji umetniki. Večji umetnik od prisiljenega mestnega poeta je kmet v svoji narodni pesmi. Od roda do roda se preliva njena milna, zvočnost, junaštvo in ljubeznivost, vedno ostane narodna pesem neprekosljiva, saj je izšla iz notranje duše naroda, iz njegovih srčnih obisti, iz najglobljih njegovih strun. Še danes se mora vedno umetna poezija, pesništvo in umetnost zatekati k ljudski narodni pesmi, ako hoče vstati vedno zdrava in čila, da ne vsahne v mestni plitvosti in izumetničenosti.

Isto kar o pesmi in povesti, moremo trditi tudi o upodabljanju umetnosti. Prvi umetnik je bil kmet. Prva umetnost je rastle na kmetškem domu, kjer je z umetnimi okraski kmet krasil svojo domačo hišo. pohištvo, orodje, obleko in tako z umetnostjo poveličeval svoje življenje. Ta umetnost na kmetih je tudi pristno zdrava, izraz nepokvarjenega okusa, globoko čuteče ljudske duše. Kako potrebno bi bilo, da bi naši mestni umetniki urili svoj pokvarjeni okus na preprosti narodni umetnosti. Koliko lažje bi premagali svojo pretiranost in se izmotali iz puble abstraktnosti sanjarij v konkretno resničnost. Kmetska umetnost je tako še danes pralik prave umetnosti.

Iz dežele izvira tudi vse lepo v jeziku, nošnji, v običajih in navadah. Kmet na deželi govori najlepši jezik, iz ljudskega narečja, polnega lepih prisposodob, živih, konkretnih izrazov, bi se morali vedno vnovič učiti vsi naši pripovedničarji, pesniki in umetniki.

Tako je kmet in njegova omika v resnici jedro narodne omike!

Srce je nemirno . . .

O valčki, kako se mudi vam v daljavo,
ne mika vas bujno-cvetoča ravan;
ne motijo nič vas mogočni vrhovi,
tja k cilju mudi se vam — v ocean.

Kako bi jaz rada, da mogla bi z vami
po poti, kjer nič mi ne stavi ovir;
kjer vse me le dviga in vodi do cilja,
ki sreče neskalsene je izvir!

Saj svet ne nasiti nikdar hrepenenja,
ki polni mi dušo in sili na dan;
srce je nemirno doklér ni na cilju,
doklér ni priromalo — v ocean . . .

Višavska.

Žena, nositeljica narodnega preroda.

Marko Kranjc.

Dekleta, žene: Ali se zavedate prav do globine duše, kaj pomenite slovenskemu narodu? Ve ste poklicane, da prerodite narod, telesno in duhovno in duševno! V vaše roke je Bog položil življenje in zdravje naroda! Po tebi, žena, daje Bog narodu naraščaj, otroci so sad tvojega telesa, tvojih skrbi, žrtev in bolečin; tebi je poverjena skrb za njih zdravje in življenje, da jih narodu ohraniš. — Zdravje odraslih je zavisno od tvojega zmisa za zdrav, prijeten dom, za zdravo hrano, za snago. Bolnim prinaša zdravje tvoja ljubezen, tvoje sočutje, potrpežljivost in požrtvovalnost in tvoja nežna postrežba. Od Boga imaš dano tako naravo in take sposobnosti in telesne spretnosti, da ohraniš narodu zdravje in da ga prerodiš, ako začenja hirati njegovo zdravje.

Dve bolezni.

Dve gnusni bolezni morita in izpodjedata zdravje naroda, uničujeta življenje, in ti, žena, imaš nalogo, da zaustaviš napredovanje teh bolezni in tako narod telesno prerodiš: prva bolezen je tista kužna pokvarjenost

v mišljenju, ki pozablja, da je otrok dar božji, ne pa breme; tisto od prokletstva spremljano naziranje, ki ne ljubi več otroka, ampak ga sovraži, tako sovraži, da ga uniči, preden pride na svet. Ta bolezen, ki prihaja od zapada tudi k nam, teše družinam in narodu črno rakev, namesto da bi jim izdelovala srčkane zibelke. Druga bolezen je alkoholizem. Zadnji katoliški shod je sklenil sledečo resolucijo: »Narod slovenski čuj! Tvoj največji sovražnik, najbolj pekoča rana na tvojem telesu in glavni vir tvoje duševne in gmotne bede je alkoholizem. Ta je glavni vir sirovosti, npravne pokvarjenosti in kričečih izgrediv, ki so žalost in sramota vsakemu narodu. Alkoholizem je največja ovira verskega življenja, kulturnega in socialnega napredka. Uboštvo, zločinstva in telesna zastrupljenja, nazadovanje in izumiranje naroda je strašna posledica alkoholizma!« Žene, v boj zoper uničevalce življenj, ki jih Bog daruje narodu po vas, po vaših materinskih bolečinah in žrtvah! Kvišku za telesni prerod naroda!

Gospodinja.

Dekleta, žene! Ve niste samo čuvarice in preroditeljice narodnega zdravja, ampak tudi nositeljice narodnega preroda na gospodarskem polju, steber narodovega zemeljskega bogastva, dasi se to čudno sliši. Toda niste li ve, ki s svojim gospodinjiskim delom omogočate moškim, da morejo, prosti podrobnih skrbi, svoje sile posvetiti popolnoma za občni blagor? Li ve s svojim tihim, gospodinjiskim delom ne pomagata v prvi vrsti, da morejo razni stanovi: kmetski, delavski, obrtni stan in izobraženi stanovi — pripravljati narodu tiste gmotne in duševne dobrine, ki so narodu za njegovo življenje in napredek potrebne? Še dalje: Ali ne zvišujete ve delazmožnosti moža in njega veselje do dela s tem, da jim po trudapolnem delu pripravljate dom prijeten, ljub? Da, tudi s svojim gospodinjiskim delom vrši žena naravnost preroditveno delo za narod! Zato napredni narodi ravno gospodinjstvu in gospodinjiski izobrazbi posvečajo toliko pozornost! Belgija upa ravno od gospodinjske izobrazbe žen rešitev socialnega vprašanja. Iz več ko 300 gospodinjskih šol pošilja ta majhna država vsako leto krog 18.000 gospodinjisko izobraženih žen med narod. Upa s tem izboljšati in preroditi družinsko življenje v državi, obenem pa tudi gospodarsko dvigniti narod. Dekleta, polagajte tudi na svojo stanovsko, gospodinjisko izobrazbo čim več važnosti!

Na podlagi telesne, gospodarske obnovitve prehajate k duševni preroditvi.

Občestven duh.

Kaj je največje zlo v današnjem družabnem življenju? Ali ne samoljubnost in sebičnost, ki pozna le samega sebe in hoče vse sama imeti, blišnjika pa sploh ne pozna. Ljudje molijo danes z ustmi: »Oče naš!«, v srcu pa molijo: »Oče moj!« Zato je največja potreba proti sebičnosti današnjih dni: nesebičnost, ljubezen, duh ljubezni, duh skupnosti, občestva, ki uči, da smo vsi ljudje »sinovi enega Očeta!«

In zopet je žena, ki je od Boga poklicana, da z duhom ljubezni in občestva, medsebojne skupnosti prerodi narod! »Mnogo dati, malo zahtevati!« »Ne, da sovražim, ampak da ljubim, zato sem na svetu!« »Ple-

menite žene nočejo bleščati, ampak osrečevati! To so gesla, ki jih žene s ponosom naglašajo in ponavljajo! Žena, poosebljena ljubezen, »ki ne išče svojega«.

Z duhom ljubezni, občestva prepaja mati svoje otroke v svoji družini. Duh ljubezni oznanja z dejanjem, ko po svoji občini in župniji vrši samaritanska dela: materinska skrb za ubožce, sirote, bolnike. In ni bila bogato organizirana krščanska dobrodelnost ženskih usmiljenih redov, usmiljenih sester ena sama pridiga občestvenega duha: Ljudje božji, ljubite se med seboj! — Niste li, ve dekleta in žene, kot članice Dekliških zvez izvršile dalje velikansko delo za narodni prerod s tem, da ste skozi 20 let budile skupno narodno zavest Slovencev? Budile ljubezen do vsega, kar je Slovencem skupnega: naša krasna slovenska zemlja, blagoglasni slovenski jezik, lepo doneče slovenske pesmi! S tem, da ste se z levjo srčnostjo borile za slovensko narodno skupnost, borile proti onim, ki so nam hoteli narodnost, narodne svetinje oropati? Vaš boj za narodno skupnost je končal s sijajno zmago: zunanjih sovražnikov narodnosti nimamo več. A vendar narodne svetinje, znaki naše narodne skupnosti in občestva ginevajo vsled naše malomarnosti in nezavednosti. Na tri narodne svetinje, ki danes ginevajo, bi vas opozorili in prosili, da pazite nanje, da tudi v tem oziru ustvarite prerod: lepi narodni običaji, narodne pesmi, narodne noše.

Narodni običaji in stare navade.

Narodni običaji in stare navade so poleg vere in jezika najdragocenejši zaklad, podedovan od naših prednikov; temeljni stebri narodnosti in varuhi narodnega življenja, kakor pravi pregovor: »Običaji od starine ščit so močen domovine.« Žal, se pri nas lepe narodne šege (ob krstu, pogrebu in poroki, na božjih potih itd.) čedalje bolj pozabljajo.

Dekleta, ne zaničujte jih, vršite jih! Matere, vzbujajte v otrocih spoštovanje in ljubezen do njih!

Narodna pesem.

Lepa narodna pesem, vzklila iz domače zemlje, iz dobrih slovenskih src! Narodna pesem, ti naša zgodovina, ki nas vežeš z našimi pradedi v davni prošlosti: ali te ni škoda, ko počasi umiraš, ko te izpodrivajo sirove pijanske pesmi, zvarjene iz neumnosti in nesramnosti! — Dekleta, čuvajte lepo narodno pesem! Matere, učite otroke popevati narodne pesmi, ki vsajajo veselje v življenje našega naroda, najvišje in najplemenitejše veselje! Z narodno pesmijo izumira namreč lep kos veselja v narodnem življenju; veselje pa pomenja voljo do življenja, zadovoljno srce, pomeni moč, prenašati sveta težave in bridkosti. Dekleta, žene! Rešite narodno pesem, rešite in vrnite veselje našemu narodu, da ne izgubi volje do življenja, da ne umre!

Narodne noše.

Narodne noše! Tudi te so izraz narodne skupnosti in pomnožujejo narodnega občestvenega duha. Tudi tu treba narodu preroditve! Ne iskati tujih mod, ampak kazati slovenski značaj in slovenski ponos v obleki, narejeni v narodnem duhu! Ni umestno, modi na ljubo, potiskati v kot ono, kar je narod izumil po svoji potrebi in okusu! Domačo nošo je

treba bolj gojiti in izpopolniti v oni smeri, ki si jo je izbral narod! Dekleta, na svoji obleki покаžete, iz katere dežele ste! V nji kažejo svoj slovenski narodni značaj in ne hrepenite po tujščini! »Ne želi svojega bližnjega blaga!« velja tudi glede narodnosti, glede jezika, pa tudi glede — obleke!

Država.

Isti občestveni duh ljubezni, ki prešinja družine, občine, narode, mora objemati tudi državljane ene države, ki jih veže en skupni pravni red; te še posebno, ako so sorodni po krvi in sorodni po prestopu trpljenju, kakor smo to mi krvosorodni državljani Jugoslavije: Slovenci, Hrvati in Srbi. Država je božja misel kakor družina! Zato mora tudi državo, ki je samo velika ljudska družina, oživljati isti notranji duh med-

sebojne ljubezni in zvestobe. V ljubezni in zvestobi naj iščejo sodržavljani svojo srečo v tem, da osrečujejo drug drugega! Drug z drugim in drug za drugega! V tem delovanju moramo imenovati ženo naravnost narod in državo ohranjujočo! Ni li žena tista, ki vzgoja otroke v pravih državljskih čednostih, dejanski krščanski ljubezni, pridnosti, zvestobi v poklicu, veselju do dela, varčnosti, rodoljubnosti in miroljubnosti in zlasti v verskem duhu? Slovenska dekleta! Naša mlada Jugoslavija je za svoj postanek tudi vam hvale dolžna! Ve ste bile tiste, ki ste l. 1918. celo s smrtno nevarnostjo z majniško deklaracijo širile po vsej Sloveniji misel nove države, v kateri bi združeni Jugoslovani: Slovenci, Hrvati in Srbi, osvobojeni nemškega, madžarskega in turškega jarma živeli svobodni kot v svoji lastni državi! Naj ne ugasne v vas nikdar tisti sveti ogenj navdušenja, ki je takrat plamtel v vas in vas gнал k junaškim delom! Naj vas ne moti, ako prelepa naša država ni kar mahoma popolnoma urejena! Vse življenje naj vam donijo besede škofa Mahničja, ki jih je izgovoril kot v oporoko Slovincem, Hrvatom in Srbom: »Zasijal

nam je veliki dan in na nebu se je pojavilo znamenje z nadpisom SHS. Narod moj, v tem znamenju boš zmagal! Hrvatje, Srbi, Slovenci! Božja je volja, da ostanete na veke nerazdružljivo ujedinjeni. Previdnost božja vas je določila za visoke cilje. Samo v edinstvu je vaš spas, vaša bodočnost!« Vaš poklic je, ne le preroditev slovenskega naroda, ampak preroditev vse države!

Duševni, verski prerod.

»Toda prazno je delo brez žegna z nebes!« Preroditveno delo žene dobi svojo krono šele z duševnim, verskim prerodom naroda! Preroditeljica naroda postane žena šele tedaj, ko postane zanj duhovnica, svečenica, ki svoje obnovitveno delo in žrtve spremlja z vročimi molitvami ter v najožjem, trajnem stiku s presv. Evharistijo in s cerkvenim življenjem in bogoslužjem! Slovenskim dekletom in ženam je v njihovem narodopreroditvenem delu zagotovljen uspeh! Kdo prešteje nabožne knjige in liste in drugo berilo, ki je šlo skozi deklinke in ženske roke od Slomškovega »Devištva« naprej do današnjega »Bogoljuba« in »Glasnika najsv. Srca«? Ni to že dovolj jasna priča o duševni, verski podlagi, na kateri temelji vse preroditveno delo slovenskega ženstva? Zato pa tudi naša dekleta vsak pojav gledajo pred vsem z verske strani. O verskem duhu, ki polje v srcih slovenskega ženstva, dajejo pričevanje predvsem cvetoče Marijine družbe, iz katerih je izšlo že na tisoče slovenskih mater, ki v marijanskem duhu vzgajajo svoje otroke! Da, uprav češčenje Matere božje je bistveno pri vsakem obnovitvenem delu! Brez Marije se ni prerodil svet, brez Marije se tudi ne prerodijo poedini narodi! Ta vzor vaš, dekleta in žene, naj vam pomaga preroditi slovenski narod in vso našo jugoslovansko domovino!

Težavna je pot naših mladeničev ali mladenk. Rada bi bila bodisi v Dekliški zvezi, izobraževalnemu društvu, ali fant pri Orlu. Šla bi rada na mladinske poudne shode in veselice, a domači ti branijo, ali pa imaš neprijetne tovarišice, ki te zasmehujejo in odvrčajo od naše organizacije s pikrimi izrazi. Kaj hočeš storiti? Izvrševala bi rada to, kar ti veleva srce in ti svetujejo misli tvoje.

Bodi resna beseda tvojim starišem! Mnogokrat se res pripeti, da oče pravi hčerki, ki bi rada šla na zborovanje svojih sovrstnic: »E, kaj boš hodila, čas izgubljaš in tam denar zapravljaš. Glej, tudi jaz sem v mladosti ostal vsekdar doma!« Nevedne tovarišice pa bi te zvale na ponočevanje in plese, češ, »kaj boš hodila na društvene shode, pojdi v naše vesele vrste in porabi zlati čas mladosti v svoje razveseljevanje. Uživaj mladost!« Drugod so zopet pri hiši take razmere, da bratje in sestre ne morejo videti z mirnim očesom sestro, ki gre raje v cerkev ko na plesišče, črnijo in sramotijo njo, ki hodi v društvo in Dekliško zvezo. Znana mi je hiša, kjer je

edina članica — stariši pa so naravnost strastni. Na njo vlivajo vso jezo, ona je kriva vseh nepriklj pri hiši, kriva, če se to ali ono o pravem času ne opravi. Veš, mlada deklica, svetujem ti sledeče: Potrpi, kolikor moreš, opravljaj vestno dano ti delo, ne godrnjaj, stori kako uslugo, sploh izpolnjuj vse svoje dolžnosti in videla boš, naveličali se bodo domači, kakor drugi te pikati in zasramovati. Če boš pridno opravljala svoje delo, ubogala stariše, pa bode sčasoma prenehalo vse nasprotje. Predvsem pa ti svetujem, nikdar ne hodi in ne pojdi brez vednosti starišev ali predpostavljanih na shode. Boš videla, da z lepo besedo več opraviš. Stariši pa, ki jim je do blagra hčerke, ne morejo braniti svoji domači hčeri, da ne bi bila več včlanjena v naši organizaciji, ki stremlji za tem, da osreči vse svoje ude. Če imaš brata, ki ni našega mišljenja, glej, da ga z lepim in mirnim obnašanjem tudi pridobiš za svoje ideje.

Z. W.

Dekliška zveza v Gornji Radgoni je dne 23. maja priredila svojo slavnostno akademijo, ki je prav lepo uspela. Ob

tej priliki je uprizorila nežno igrico »Ljubezen Marijinega otroka«, ki je gnila mnoge gledalce do solz. — V nedeljo 13. junija pa je z izbranim sporedom proslavila god † preč. g. župnika Antona Kocbeka, bivšega voditelja Dekliške zveze. Zelo razveseljivo je, da se je tukajšnja Dekliška zveza to leto spet tako dvignila in poživila. Veste ve, dekleta iz Rajhenburga, tudi tu so pričele

nastopati govornice in deklamatorice in se velikokrat »zelo postavijo«. Povedala sem jim namreč, kako ste ve korajžne in pridne, no še malo vzpodbude, pa je šlo in gre vedno bolje! Kdaj pa bo posegla k vam »Roka božja«? Le sporočite nam; poročajte nam o svojem delu in dajte nam še ve in Dekliške zveze od drugod, sem gor na severno mejo vzpodbude! Sestrski pozdrav vsem!

„Naučil je svoj narod brati“. Tako je zapisano na podnožju spomenika, ki je bil odkrit 13. avgusta 1883. leta v Antverpnu — komu? Največjemu sinu Flamcev, čime mu je Hendrik Conscience. — Do l. 1918 nisem prav nič vedel o tem možu, v šolskih klopih nam ga niso nikoli predstavili. Slučaj je bil, da sem si nabavil drobno oranžasto knjižico: Franc Jostes, Hendrik Conscience, z značilnim flandrijskim levom na ovitku. Bral sem in bral ter strmel. Od takrat je ta knjižica skoro stalno na moji pisalni mizi, kakor opomin: veliki dolžnik ljudstva si! Pa kaj bi z razmotrivanjem, raje povem nekaj črtic o Conscienceu. (Rojen je bil 4. decembra 1812, umrl je l. 1883.) Conscience je napisal preko 100 del, od teh jih je izšlo 71 kot samostojne knjige. Kako je pisal, je povedal sam v svojem zahvalnem govoru l. 1881: »Da, moje ljudstvo, ljubil sem te, spoštoval sem tvoje može, častil tvoje žene, zato ste me obdarili s svojo ljubeznijo. Kajne Flamci, vsi me ljubite, možje in žene?« In iz večtisočere množice mu je zaorilo naproti: »Da, mi te ljubimo!« Conscience pa je nadaljeval: »Ljubite me, ker sem orisal vaše šege, vaše čednosti, vašo zakonsko zvestobo, vašo materino ljubezen, sploh vaše življenje.« In zopet je zaorilo: »Da, mi te ljubimo!« Da, Flamci so ljubili Consciencea, ljubili so ga zato, ker so zaznali v njegovih delih sebe samega, ker so ga razumeli, ker so bile njegove knjige dobre, tako da je rekel o njem Jan van Beers: »Nikogar ni pohujšal, vse je poboljšal.« »Fantje, biti pesnik, se pravi biti duhovnik«, je rekel Conscience Pol de Montu kratko pred svojo smrtjo, in nasproti Eekhoudu se je izrazil: »V vseh sto mojih spisih ne najdete niti enega nenravnega znanja, niti ene zakonske nezvestobe.« Pisatelj in umetnik, ki se je zavedal svoje velike in odgovorne naloge! Za mnjenja gotovih »izobrazencev« (ki pa niso, kar menijo, da so) se ni brigal; saj je teh slovstveni okus takšen, kakor klobučna moda dam, ki jutri prezirajo in zametujejo, kar so danes občudovale in si vzamejo prvo kakor drugo rešitev s papirja ne pa iz — glave. Ne po vetru in modi, po glavi računajmo!

Ob 50 letnici rojstva Ivana Cankarja (1876—1926). Že je bil popisani papir, ki je bila na njem poslanica ob 50 letnici rojstva Ivana Cankarja. Tedaj pa mi je prinesel prijatelj boljše pisanje o Cankarju; poslal mu ga je tovariš z dežele. Sklenil sem, da svoje poslanice o Cankarju ne priobčim, temveč da objavim ono pismo z dežele, ki se glasi od besede do besede: »Tudi radi »Našega doma« ti moram nekaj povedati. Našim dekletom se je zameril,

tudi drugod ga ne marajo. Je premoderen in preposveten. V zadnji številki je članek »Dve grlici« na strani 130. To ni za naše punce, »stare« 14—18 let. V naši posvetni inteligenci je preveč »Cankarjevega« duha. Ta duh ni pravi. In Cankar nima nobenih visokih idej, kvečjemu njegov jezik je lep. »Cankarja« preveč proslavljajo. Je pa že Josip Jurčič za 10 Cankarjev. Urednik takega lista bi moral biti duhovnik.« — Zdaj pa veste, kako nam bi bilo potrebno, krvavo potrebno, proslavljati 50 letnico rojstva Ivana Cankarja! Josta.

Dr. Franc Detela, slovenski pisatelj, je umrl 11. julija 1926 v Ljubljani. Rojen je bil 3. julija 1850. leta. Znani so njegovi spisi »Malo življenje«, »Pegam in Lambergar«, »Prihajač«, »Gospod Lisec«, »Trojka«, »Učenjak«. S svojimi spisi si je postavil Detela trajen spomenik v našem slovstvu. Bil je skoz in skoz značajan, plemenit in globokoveren mož. Da bilo bi nad nami mnogo takih!

Prosvetna prireditve v Gornji Radgoni združena z orlovskim nastopom ljutomerskega orlovskega okrožja, dne 18. julija t. l. je nad vse lepo uspela. Številne došle goste so pozdravljali že na postaji. Po slovesni službi božji, pri kateri je imel cerkveni govor vlč. g. Sajovic, sv. opravilo pa vlč. p. administrator g. Pavec, se je zbrala ogromna množica ljudstva pri cerkvi ter zborovala. V lepem in dovršenem govoru je tolmačil poslanec g. dr. Hohnjec načela, po katerih se mora resnično prosvetno delo med ljudstvom ravnati, da bo zajelo slovensko kat. mladino. Izvajanja odličnega govornika so žela navdušeno priznanje in množica se je izrekla za krščansko prosvetno delo, ki dviga in blaži človeka. Popoldne se je vršil orlovski nastop, ki je razveselil gledalce, dal vsem Orlom vzpodbudo za nadaljnje delo in zadovoljil vsestransko navzoče. Domača godba pod vodstvom g. Čiriča je rešila svojo nalogo zadovoljno.

Prosvetni dan v naši severni postojanki, v Št. Ilju v Sl. goricah, je bil dne 18. julija 1926. Takoj po slovesni službi božji je bil prosvetni zbor pri cerkvi, katerega je vodil tajnik Prosvetne zveze v Mariboru. Na zboru je govoril g. poslanec Žebot o naši državi, preč. g. duh. svetnik E. Vračko pa o našem kmetskem domu. Zborovanje sta pozdravila tudi odposlanca jarenskega in šentjakebskega društva. Ob pričetku in koncu zborovanja je zapel domači pevski zbor primerno pesem. Ob dveh popoldne je prišlo veliko število gostov zlasti iz Maribora. Uvrstili so se v spreved, ki je korakal k slovesnim večernicam. Po večernicah je bil srenjski orlovski nastop pred Orlovskim domom. S tem nastopom je pokazala orlovska mladina, da dela in pridno vežba po svojih telovadnicah. Slovensko pevsko društvo »Maribor« je zapelo precizno in ubrano več pesmi. Kot govornik je nastopil starešina iz Maribora, ki je govoril o orlovskem bratstvu, ki naj prešine vse ljudi. Pri prireditvi je sodelovala godba Kat. omladine iz Maribora. Orlovska srenja in Prosvetna zveza sta pripravili lep dan, ki je združil v lepi slogi vse, ki hočejo resnega dela in poštene zabave.

Naročujte knjige »Cirilove knjižnice« v Mariboru! V založbi Cirilove tiskarne v Mariboru sta izšli pravkar kot 15. in 16. zvezek Cirilove knjižnice dve zanimivi knjigi, ki bosta zopet obogatili našo prevodno literaturo ter oživeli naš književni trg, ki je zadnja leta tako mrtev. Knjigi sta preveda iz italijanske in francoske literature ter bosta zlasti dobrodošli našim knjižnicam. — »Zgodbe napoleonskega vojaka«, francoski spisal Erckmann Chatrian, poslovenil Al. B., so izhajale kot podlistek v »Slovenskem Gospodarju« ter vzbujale splošno pozornost. Velezanimiva snov obravnava zadnje dogodke napoleonskih vojn, pohod v Rusijo, odločilno bitko pri Lipskem in končni poraz Francozov. Knjigo bode z užitkom brali zlasti oni, ki so preživeli vse strahote svetovne vojne. Cena broširani knjigi je 12 Din. — »Mali svet naših očetov« je delo slavnega italijanskega pisatelja Antonija Fogazzaro. Ozadje romana so silno burni dogodki, ki so leta 1848. pričeli ogrožati avstrijsko-nemški imperijalizem v Gornji Italiji ter so dosegli leta 1851. vrhunec vstaje, ki je bila krvavo zadušena. V tem okvirju slika pisatelj strastno in ginljivo zgodbo ljubezni mladega markiza Franca Maironi in njegove žene Luize. Globoko ljubav do katoliške vere in domovine daje romanu privlačnost, kakor jo ima le malokatera knjiga. Knjiga stane broširana 28 Din. — Dozdaj so izšle že sledeče knjige Cirilove knjižnice: 1. Naša država (razprodano). 2. Slovenski Piemont, 7 Din. 3. Slovenska žena, 10 Din. 4. Moj stric in moj župnik, 4 Din. 5. Gladiatori,

I. del, 8 Din. 6. Gladiatori, II. del, 10 Din. 7. Nevidni človek, 7 Din. 8. Dušica, I. in II. del po 16 Din. 9. V libijski puščavi, 12 Din. 10. Živ pokopan, 8 Din. 11. Izpovedi socialista, 16 Din. 12. Džungla, I. del, 18 Din. 13. Sumi, šumi Drava, 5 Din. 14. Slovenske gorice, 7 Din. — Knjige priporočamo posebno knjižnicam naših prosvetnih društev!

Zadnji dnevi velikega mučenika. — Katoliška knjigarna v Gorici je izdala »Zadnje dneve velikega mučenika«, povest, ki jo je spisal Boštjan Franko, slike pa je narisal Milko Bambič, iz misijonskega delovanja v severni Ameriki. Strani 80, stane broširana 10 Din.

»Oče budi volja tvoja«, spisal dr. Ivan Pregelj. Katoliška knjigarna v Gorici je izdala knjigo pod gornjim naslovom. Obseg 108 strani, 12 risb Saše Santla. To knjigo je izdala že prevaljska Družba sv. Mohorja, toda nova izdaja je nekoliko spremenjena in ilustrirana. Prodaja se po 10 Din. po knjigarnah.

Radl oreha je preprosta trodejanka Dragotina Vodopivca, ki jo je izdala Katoliška knjigarna v Gorici. Cena 8 Din.

Slovenski pritrkovavec. Pravkar je izdala Katoliška knjigarna v Gorici 136 strani debelo knjigo »Slovenski pritrkovavec«, ki jo je spisal svetnik Ivan Mercina, državni glasbeni učitelj v Gorici. Knjiga je navodilo za pritrkovanje cerkvenih zvonov po številkah. 243 vzorcev za pritrkovanje je pisatelj nakopičil v knjigi, ki je ni imel doslej še noben narod v Evropi. Cena 20 Din., v platno vezana 25 Din.

Državljska vzgoja

je najbolj pereče vprašanje ljudske izobrazbe. O tem vprašanju pa je napisal

dr. Jože Jeraj

vzgojiteljem mladine in vsem, ki jim je do resničnega in pravega pojmovanja naše narodne države, knjižico pod gornjim naslovom. Jerajeva »Državljska vzgoja« je čisto svojevrstno delo v slovenskem slovstvu in naša javnost preko tega dela ne bo mogla iti molče.

Naroča se pri Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/I in stane s poštnino krog Din. 15.—.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — **V življenskem oddelku:** Zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice:

Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb,
Hatzela ulica 12; Celje, Breg 33 in
Split, Ulica 11. puka.

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.
Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.